

به‌ش: زمانی کوردی

کۆلیژ: په‌روه‌رده / شه‌قلاوه

زانکۆ: سه‌لاحه‌ددین

بابه‌ت: واتاسازی

په‌یه‌ری کۆرس - قۆناغی چواره‌م
کۆرسی په‌که‌م

ناوی مامۆستا: د. هیوا أحمد عصفاف

پله‌ی زانستی: پروفیسۆری یاریده‌ده‌ر

سالی خویندن: 2024 - 2025

پێبهری كۆرس
Course Book

واتاسازی	1. ناوی كۆرس
ههوا أحمد عساف	2. ناوی مامۆستای به‌رپرس
به‌شی زمانی كوردی، كۆلیژی په‌روه‌رده / شه‌قلاوه	3. به‌ش / كۆلیژ
ئیمیل: Hewa.assaf@su.edu.krd	4. په‌یوه‌ندی
3 كازیر تیوری	5. په‌كه‌ی خویندن (به سه‌عات) له هه‌فته‌یه‌ك
پۆژانی شه‌مه‌مه، دووشه‌مه‌مه، چوارشه‌مه‌مه	6. ژماره‌ی كار كردن
	7. كۆدی كۆرس
– به‌كالۆریۆس له زمان و ئه‌ده‌بی كوردی له زانكۆی سه‌لاحه‌ددین 2006–2005 – ماسته‌ر له زمانی كوردی له زانكۆی سه‌لاحه‌ددین 2009. – گۆرپینی ناو نیشان له (مامۆستای یاریده‌ده‌ر) هوه‌ بۆ (مامۆستا) له 2012 – دكتورا له زمانی كوردی (پراگماتیک) 2022. وه‌رگرتنی ناسناوی (پرویسۆری یاریده‌ده‌ر) – 2023 – نووسین و بلاوكردنه‌ی چه‌ندین لیكۆلینه‌وه‌ی ئه‌كادیمی. – دوو كتیبی بلاوكراوه‌ی هه‌یه‌.	8. پرۆفایلی مامۆستا
چه‌مکی واتا، په‌كه‌ واتا په‌یه‌كان، واتا‌ی وه‌سفی، واتا‌ی ناوه‌سفی، سیمانتیک، په‌یوه‌ندییه‌ واتا په‌یه‌كان.	9. وشه‌ سه‌ره‌كه‌یه‌كان

10. ناوهروکی گشتی کورس:

پیناسه‌ی بابته: واتاسازی، لقیکی زمانه‌وانییه و بایه‌خ به دیوی ناوه‌وهی زمان (ناوه‌روک) ده‌دات. له واتا و مه‌به‌ست و به‌کاره‌یتانی که‌ره‌سته زمانیه‌کان ده‌کۆلێته‌وه. کار له سهر په‌یوه‌ندی نیوان فۆرم و ناوه‌روکی زمان و ده‌روبه‌ر ده‌کات. باس له چیه‌تی واتا و جۆره‌کانی و لیک‌دانه‌وهی واتا و په‌یوه‌ندییه واتاییه‌کان و ... ده‌کات.

گرنگی بابته: واتاسازی جگه له‌وهی لقیکی گرنگی زمانه‌وانییه، په‌یوه‌ندی به‌هیزی له‌گه‌ل چه‌ندین زانستی تری وه‌ک فه‌لسه‌فه، لۆژیک، کۆمه‌لناسی، ده‌روونناسی، په‌وانییه‌زی ... هتد هه‌یه. واتا پۆلێکی سه‌ره‌کی و گرنگ ده‌بینیت له هه‌موو ئاسته‌کانی شیکردنه‌وهی زماندا، هه‌ر له ده‌ستنیشانکردنی فۆنیمه‌وه تا شیکردنه‌وهی پرسته و ده‌ق، بۆیه ته‌نیا له پرێگه‌ی شیکردنه‌وه و تیگه‌یشتنی واتاوه ده‌توانریت له سروشت و ماهیه‌تی زمان بگه‌ین. لیکۆلینه‌وه‌ش له زمان بی واتا کاریکی قورس و بی ئه‌نجامه.

11. ئامانجه‌کانی کورس

ئامانجی بابته: ئامانج له خویندنی ئه‌م بابته ئه‌وه‌یه:

1- قوتابی دوا‌ی ته‌واوبوونی کۆرسه‌که زانیارییه‌کی گشتی له‌باره‌ی زانسته‌که‌وه

هه‌بیت. هه‌روه‌ها خاوه‌نی تیروانین و خویندنه‌وه‌یه‌کی ورد بیت بۆ زمان و

که‌ره‌سته و یاساکانی به‌گشتی و ئاستی واتاسازی به‌تاییه‌تی .

2- کۆرسه‌که هه‌ولێکه بۆ ناساندنی واتا و بابته‌ی واتاسازی و ده‌رخستی

په‌یوه‌ندی ئه‌م زانسته به زانسته‌کانی تره‌وه. هه‌روه‌ها بۆ شاره‌زابوون به

میژوو و بنه‌مای زانسته‌که، له‌گه‌ل زانیی چیه‌تی و جۆر و ئاسته‌کانی واتا.

ئامانجمان ئه‌وه‌یه، دوا‌ی کۆرسه قوتابی ئاشنای زانسته‌که و بابته

په‌یوه‌ندی‌داره‌کانی به‌م زانسته بووبیت. هه‌روه‌ها بیرکردنه‌وه‌ی به‌گشتی و

خویندنه‌وه و تیگه‌یشتنی بۆ زمان به‌تاییه‌تی قولتر و فراوانتریت، چونکه

بابته‌که به‌گشتی بیر ده‌دوینیت (مخاته‌به‌ی بیر ده‌کات) و ده‌یجولینیت.

3- قوتابی بیته خاوه‌ن کۆمه‌لیک بنه‌مای زانستی له‌م بواره‌دا تاکو به‌هۆیه‌وه

بتوانیت لیکۆلینه‌وه له بواره‌که‌دا بکات و په‌ره به بواره‌که و تواناکانی له‌و

<p>بوارەدا بەدات.</p>
<p>12. ئەركەكانى قوتابى بەگشتى پىويستە قوتابى پابەندى ئەم خالانە بىت: 1- ئامادەبوونى بەردەوام لە پۆلدا. 2- سەرنجدان و بەشدارىکردن لە وانەكاندا. 3- ئامادەبوون لە ھەموو تاقىکردنەوھەكاندا. 4- خويندەنەوھى بەشىك لەو سەرچاوانەى بۆ ئەم بابەتە ديارىكراون. 5- نووسىنى راپۆرت يان پيشكەشكردى سيمينار لە چوارچيۆھى بابەتەكەدا بە مەبەستى بەھيزبوون لە بابەتەكە. بەتايبەتى ئەو قوتابىيانەى لە تاقىکردنەوھەكان نمرەى خراپ بەدەستدەھيئن.</p>
<p>13. رېگەى وانەوتنەوھە - سەبارەت بە رېگەى وانەوتنەوھە، ئەم بابەتە پىويستى بە بەكارھيئەتەى رېگەى (وانەبىژى+پرسيار و وەلام+گفتوگو+ ئىستقرائى، ئىستنتاجى) ھەيە. - لە كەرەستە و ھۆيەكانى فيرکردن، وانەكە پىويستى بە (تەختە و ماجىك، داتاشۇ) ھەيە.</p>
<p>14. سىستەمى ھەلسەنگاندن - لە ماوھى كۆرسەكەدا (2-3) تاقىکردنەوھە دەكرىت بە نووسىن ھەر تاقىکردنەوھەيەك لە سەر (20) نمرە دەبىت و دواتر تىكرە لە سەر (40) دەرەدەھيئەت و وەكو نمرەى كۆشش دادەنرەت. - ئەو قوتابىيانەى راپۆرت يان سيمينار پيشكەش دەكەن، نمرەى زيادەيان بۆ دەخريتە سەر نمرەى كۆشش.</p>
<p>15. دەرئەنجامەكانى فيربوون بابەتەكە چەند ئامانجىك دەپيكتى: يەكەم: ئامانجى گشتى: قوتابى زانىارى پەيدا دەكات لەسەر بابەتەكە و دەبىت بە خاوەنى زانىارى و لىھاتووويەك سەبارەت بە زمان و ئامادەبوون بۆ كارى مامۆستايى. دووھەم: ئامانجى تايبەتى: أ- ئامانجى مەعريفى: قوتابى ئاشنا دەبىت بە بەشە بابەتەكانى واتا، پەيوەندى نيوان ناو و ناوليتراو، جۆرەكانى واتا، لقەكانى واتاسازى ... ب- ئامانجى ويژدانى: قوتابى لايەنگرى و خۆشەويستى بۆ وانەكە بە گشتى و بەشە وانەكان پەيدا دەكات و زەوق و سەليقەى ئەوھى دەبىت كاتيان بۆ تەرخان بكات و خۆى پىيانەوھە خەرىك بكات. ت- ئامانجى رەفتارى: قوتابى دەتوانىت لە كاتى پىويست و لە كاتى بوون بە مامۆستا يان وانەوتنەوھەدا سوود لە زانىارىيەكانى وەرەگرىت و بەكارىانبەھيئەت.</p>

16. لیستی سەرچاوه

• سەرچاوه بنه‌په‌ته‌یه‌کان:

- 1- واتاسازی، عه‌بدولواحید موشیر دزه‌یی، هه‌ولێر، 2009.
- 2- واتاسازی وشه و پرسته، عه‌بدولواحید موشیر دزه‌یی، هه‌ولێر، 2010.
- 3- زانستی پراگماتیک، عه‌بدولواحید موشیر دزه‌یی، هه‌ولێر، 2016.
- 4- واتاسازی، تالب حوسین عه‌لی، هه‌ولێر، 2011.
- 5- په‌هه‌ندی ده‌روونی له‌ بواری پراگه‌یان‌دندا، عه‌بدولواحید موشیر دزه‌یی، هه‌ولێر، 2006.
- 6- واتاسازی، و.یوسف شریف سعید، هه‌ولێر، 2006.

به‌ زمانی عه‌ره‌بی:

- 7- علم الدلالة، أحمد مختار عمر، الكويت، 1982.
- 8- علم الدلالة، جون لاینز، ت.مجید الماشطة، البصرة، 1980.
- سەرچاوه‌ی سوودبه‌خش:
- 9- هاوده‌نگ له‌ زمانی کوردید، فتاح مامه‌ علی، نامه‌ی ماسته‌ر، ز.سه‌لاحه‌دین، 1989.
- 10- بواره‌ واتاییه‌کان، هۆگر محمود فرج، نامه‌ی ماسته‌ر، ز.سه‌لاحه‌دین، 1993.
- 11- هه‌ندی لایه‌نی په‌یوه‌ندی نیوان پرسته و واتا، تالب حوسین علی، نامه‌ی دکتۆرا، ز.سه‌لاحه‌دین، 1998.
- 12- دژواتا د زمانی کوردیدا، هدی عبدالقادر قاسم، نامه‌ی ماسته‌ر، ز.ده‌هۆک، 2008.
- 13- هاوبیژی و فره‌واتایی له‌ گیره‌کدا، سه‌باح په‌شید قادر، نامه‌ی ماسته‌ر، ز.سه‌لاحه‌دین، 2000.
- 14- گۆرانی واتای وشه له‌ زمانی کوردیدا، عبدالله عزیز محمد، نامه‌ی ماسته‌ر، ز.سه‌لاحه‌دین، 1990.
- 15- دلالة الالفاظ، ابراهیم انیس، القاهرة، 1976.

16- اللغة و المعنى و السياق, جون لاينز, ت.عباس صادق الوهاب, بغداد, 1987.			
ناوى ماموستا ى وانه بيژ	17. بابتهكان		
هيو أحمد عصاف.. هفتانه 3 كاژير	نامانچ	هفته	ناوى بابته
	کردنه وهى دهر وازه يهک بۆ چوونه ناو بابتهکانى وانهکه. ناساندنى زانستى واتاسازى. - ديارىکردنى پۆلى واتا له زماندا	هفتهى يهکهم	ناساندنى بابتهکه و پوونکردنه وهى کورسبوک زمان و واتا
	- ناساندنى چييه تى واتا. - ناساندنى يهکه واتاييهکان.	هفتهى دووهم	چمک و پيتاسهى واتا يهکه واتاييهکان
	- ئاگادار بوونى قوتابى له بۆچوونه جيا وازهکانى ليکدانه وهى واتا.	هفتهى سنيهم	بۆچوونهکانى ليکدانه وهى واتا: 1- بۆچوونى ناوليتان 2- بۆچوونى هۆشهكى 3- بۆچوونى پهوشتى 4- بۆچوونى مۆر- کواين 5- بۆچوونهکانى تر
- بهبيرهيتا وهى بابتهکانى پيشوو. - ههلسهنگاندنى ئاستى تيگه يشتنى قوتابى.	هفتهى چوارهم	- پيداچوونه وه - تاقىکردنه وه	

<p>- ناساندنی جۆره جياوازهكانی واتا.</p>	<p>هفتهی پینجه م</p>	<p>جۆرهكانی واتا: 1- واتای وهسفی 2- واتای ناوهسفی جۆرهكانی واتای ناوهسفی</p>
<p>- سؤراخکردن له وهی واتا واتا ده پپوریت یاخود نا. - قوتابی له وه تیگات، که واتا نه گۆر نییه و بهردهواو له گۆراندایه.</p>	<p>هفتهی شه شه م</p>	<p>- پیوانه ی واتا - گۆرانی واتا</p>
<p>- شاره زابوون له واتاسازی وشه و جیاکردنه وهی فره واتا و هاویژی</p>	<p>هفتهی حه و ته م</p>	<p>واتاسازی وشه: أ- لیواتایی: 1- فره واتا 2- هاویژی ب- په یوه ندییه واتاییه کان: 1- په یوه ندییه ستوونی: - هاوواتا</p>
<p>- دیاریکردنی جۆری په یوه ندییه واتایی نیوان وشه کان و جیاکردنه وهیان.</p>	<p>هفتهی هه شته م</p>	<p>- داپۆشین - گرتنه وه - بهش له گشت - جیاوازی - دژواتا</p>
<p>- به بیرهیناوهی بابه ته کانی پیشوو.</p>	<p>هفتهی نۆیه م</p>	<p>2 - په یوه ندییه ئاسۆیی: - هاوړپیه تی - هه لێژاردن</p>
<p>- هه لسه نگاندنی ئاستی</p>		<p>- پیداچوونه وه - تاقیکردنه وه</p>

	تیگه‌یشتنی قوتابی.		
	- به‌ستنه‌وهی رسته به واتاوه.	هه‌فته‌ی ده‌یه‌م	واتاسازی رسته
	- پیوانی واتای رسته به لوجیک		لوجیک و واتای رسته
	18. بابەتی پراکتیک (ئەگەر هەبێت): نییه		
	19. تاقیکردنە‌وه‌کان پ: واتای وه‌سفی و ناوه‌سفی هه‌ریه‌ک له‌مانه‌ بنووسه و جووری واتای ناوه‌سفی بنووسه: (جووله‌که، ئەنفال، سوپای سوریای ئازاد، عه‌مر دریژی)		
	پ: جیاوازی چیه‌یه له‌ نیوان (ته‌سکیبونی واتا، نزمبوونه‌وه‌ی واتا)؟ نمونه‌ به‌ینه‌وه		
	20. تیبینی تر: به‌هۆی ئه‌وه‌ی قوناغی چواره‌م مانگیگ راهینانیان هه‌یه، چوار هه‌فته‌ که‌متر ده‌خوینن له‌ قوناغه‌کانی تر.		
	21. پیداوونه‌وه‌ی هاوه‌ل		